

ט' באב | גיליון
בין הזמנים
התשע"ו

גיליון: 199 שנה ד'

שבת שלום
ומבורך!

אשכול יוסף

חידושים בפלאים בפרשת השבוע ומועדי ישראל

מאת הצב"י רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א מחה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המתמידים "אור התורה" ליוני דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת מרנן ורבנן ארזי הלבנון רבותינו הגאונים ראשי הישיבות

הגאון הגדול מוהר"ר משה צדקה שליט"א ר"י "פורת יוסף", הגאון הגדול מוהר"ר דוד כהן שליט"א ר"י "חברון"

אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים [גיטין נה:].

מפני מה נקרא החורבן גם על שם "קמצא" והלא לכאן לא נטל חלק במחלוקת?

הנה ידוע כל המעשה עם קמצא ובר קמצא, שהיה אחד שערך סעודה ומשתה גדול, וקמצא היה אוהבו, ובר קמצא היה בעל מריבה עימו, ושלה להזמין את קמצא לסעודה, ומעה השליח והזמין את בר קמצא, וכאשר בעל הבית הבחין בבר קמצא, גירשו מהסעודה בבושת פנים בפני כל החכמים שהיו שם, ומפני כך הלך בר קמצא ודיבר דברי מלשינות ובלע לפני הקיסר על היהודים, ונתגלגלו הדברים ומתוך כך חרב הבית.

וצע"ג למה חכמי התלמוד קבעו את סיבת החורבן בגלל קמצא, שהיה אוהבו וידידו של בעל הסעודה ולכאן לא נטל חלק במחלוקת, ולא היתה סיבת החורבן בגללו כלל. משא"כ בר קמצא שהיה בעל מריבה עם בעל הסעודה, וגם הלך והוציא דיבה רעה ומלשינות על עם ישראל, וגרם לחורבן הבית. ויש להוסיף דגמרא משמע קצת שהתביעה על "קמצא" גדולה משל "בר קמצא" שהרי קמצא הוזכר בגמרא תחילה, והדבר אומר דורשני.

יישוב א' - כל ישראל ערבים זה בזה

הנה רש"י (שם) כותב: "קמצא ובר קמצא" כך שם שני יהודים. וצע"ג מה בא רש"י להורות לנו בזה, כי אם בא להסביר פשטות העניין שקמצא ובר קמצא היו יהודים, הרי זה דבר זה ידוע לכל, תינוקות של בית רבן יודעים אותו, ומי יעלה על הדעת שבשביל שני גויים ערלים חרב הבית, הלא זה ידוע לכל בר דעת שבעוונותינו חרב הבית. וכן מבואר בעליל מכל המעשה שקמצא ובר קמצא היו יהודים, שבאותה סעודה ומשתה היו רבנן מסובים בו, ומה לרבנן בסעודה של גויים.

אלא נראה לענ"ד כי רש"י הקדוש בדבריו אלו בא ליישב שאלה זו, מה היא התביעה על קמצא, וביאר שאף בגללו חרב הבית, למרות שהוא היה אוהבו וידידו של בעל הבית, וכלל לא היה בסעודה, ולכך מבאר רש"י שקמצא ובר קמצא שניהם יהודים, ולכן אף שהאחד אינו קשור כלל למריבה, והוא בדידות עם כולם, מכל מקום יש עליו תביעה לא פחות מבעל המחלוקת, כי היהודים כולם חטיבה אחת, שהרי כבר ידעת שכל ישראל ערבים זה בזה, כמו שדרשו רבותינו בסנהדרין (כז:): "וכשלו איש באחיו" (ויקרא כ"ו) איש בעוון אחיו, מלמד שכולן ערבים זה בזה. ומכח דין ערבות אף על פי שיצא מוציא, כמו שכתב רש"י (ר"ה כט.).

ולכן היה תביעה על קמצא כמה שאותו בעל הבית יש לו ריב עם בר קמצא, אף שקמצא ובר קמצא לא היו קרובים זה לזה אלא הקשר ביניהם היה בכך ששניהם היו יהודים, דכל ישראל ערבים זה בזה ויש חיוב על כל אחד להיות אוהב שלום ורודף שלום, ולעשות שלום בין איש לרעהו, וניחא בזה דברי רש"י וגם למה נקרא החורבן אף על שם קמצא.

ישוב ב' - קמצא היה אביו של בר קמצא

המהרש"א (גיטין נה:): מבאר שאפשר שהיה קמצא אביו של בר קמצא, וטעה השליח ביניהם, וגם בר קמצא אף שהיה שונאו של בעל הבית, בכל זאת הגיע לסעודה מפני שהיה סבור שאחרי שאביו אוהבו, ודאי מבקש גם אהבתו לעשות שלום עמו בזה שהוא הזמינו, וכמו שאמרנו בעירובין כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנא' "וירח ה' את ריח הניחוח" כלומר מי שיש לו שנאה על חברו, שעשה לו דבר שלא כהוגן, והוא מתפתה ביינו של עצמו, דהיינו שמזמן אותו למושתה יין שעושה, יש בו מדעת קונו, שגם הקב"ה מתפתה לאדם שחטא לו בדבר שהוא שלו, שכל העולם הוא שלו, כמו שכתוב "וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל ליבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ולא הוסיף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי", הרי נחת רוח שעשה רצונו, כמ"ש הרא"ם. אבל זה בעל הסעודה לא היה בו מדעת קונו, וגם אחר שבא קמצא בטעות לסעודתו, אמר לו מכדי שהוא גברא בעל ריב עימי ואיך טעית לומר שאני מזמינך כיון שאתה שונאי, ובכל בקשותיו לא השגיח בו עד שבחזקה תפסו בידו והוציאו.

ולאור דברי המהרש"א מסבירים המפרשים שהיה קפידא על קמצא שהיה אביו של בר קמצא, למה לפני כן לא עשה שלום בינו לבין בעל אותה סעודה, ויש להוסיף עוד כי מלבד מה שלא השתדל לעשות שלום בינם, בלא"ה יש על האב תביעה שלא חניך בנו שלא לעשות ריב ומחלוקת עם אחרים, שאם לא שהיה ביניהם ריב ושנאה גדולה לא היו מגיעים לכדי כך, וגם לא חניכו להעביר על מידותיו, ולמחול על עלבונו, עד שלא היה ירא ללכת ולמסור כל ישראל למיתה אף אביו וכל בני משפחתו בשביל כבודו.

ישוב ג' - קמצא נטר לבעל הסעודה שלא הזמינו ואילו היה בא לא היה כועס כל כך

העולם רגיל לפרש שהיה כאן תביעה גם על קמצא, אף שהיה אוהבו וידידו של בעל הסעודה, מפני שעיקר כעסו של בעל הסעודה היה שהשליח החליף בין אוהבו לשונאו, ואוהבו לא היה בסעודה, ואילו קמצא היה מושתתף בשמחתו לא היה בעל הסעודה מקפיד כל כך, וקמצא לא הגיע להשתתף בסעודה למרות היותו ידיד ואהוב על בעל הבית, מפני שהקפיד שלא הזמינוהו, ולכן היה קפידא על קמצא שמפני שלא השתתף בסעודה, התגלגל הדבר עד שגלינו מארצנו וחרב בתינו ונשרף היכלנו. ומכאן לקח נוקב לכל אחד ואחד ליטול חלק בשמחת קרוביו וידידיו ואוהביו, אף אם לא הזמינוהו, אם מפני ששכחוהו או כל סיבה אחרת.

גם יש ללמוד מכאן מוסר השכל שעל כל בעל שמחה ליתן לב להזמין את כל ידידיו ומכריו, קרובים ורחוקים, אף אותם שסבור שלא יוכלו להגיע אם מפני המרחק או לרוב עיסוקם וכדומה, ואף הדבר מצוה.

וכמו שמצאתי להגאון הכתב סופר בתשו' (אה"ע ס"ס כ"ב) ונשען על דבריו בשו"ת יביע אומר (ח"ט יור"ד סי' כ"ד), וז"ל: "ראיתי בשולי מכתבו של רב אחד שכתב לעוררני על הזמנת אורחים ששלחתי לשמחה של מצוה, שמחת חתן וכלה, וההזמנה נדפסה בכתב אשורית, ופקפק על זה, כי לא נכון להשתמש באותיות של כתב אשורית לדברי חול, כמו שכתב הבית יוסף (יור"ד רפ"ג) בשם תשובת הרמב"ם (פריימן סי' ה', בלאו סי' רס"ח), שזה הכתב האשורי הואיל ובו ניתנה התורה ולוחות הברית, מגונה הדבר להשתמש בו בדברי חול חוץ מכתבי הקודש, ולא פסקו ישראל בכל הדורות מלהיזהר ולהישמר בזה, וכל כתיבי חול שלהם ואגרותיהם היו בכתב עברי בלבד, ולכן לא תמצא חרות על שקלי הקודש אלא בכתב עברי, ובגלל זה העניין שינו הספרדים כתבם, ונתנו לאותיות צורות אחרות, עד שנעשה כאילו כתב אחר. והובאה תשובה זו באורחות חיים (הל' ת"ת אות ט') שאסור לכתוב בכתב אשורית שבו ניתנה התורה, אלא כתיבי הקודש בלבד. וכן פסק הרמ"א (סי' רפ"ד ס"ב). אולם במחילת כת"ר שגה בזה, כי הזמנה לסעודת מצוה, כגון לסעודת ברית מילה, וכל שכן לשמחת חתן וכלה, דבר מצוה יחשב, ואין בזה חשש איסור, והגם שמזמינים אף לרחוקים שיבואו, וידוע לשניהם כי אין באפשרותם לבוא, וההזמנה היא רק לכבוד ולחיבה נודעת, מכל מקום זה עצמו מצוה שיתכבדו מכובדים לכבוד המצוה, ולכבוד התורה ולומדיה", עכ"ל.

הא למדת שאף מצוה היא להזמין חברו לשמחותיו אף שידוע שלא יוכל להגיע, ואף התירו בשביל כך איסור כתיבת אשורית שאינו מותר אלא לכתבי הקודש.

האיגרת ✍️

לאחרונה פורסם מטעם ישיבת המתמידים המרכזית לצעירים מצטיינים "אור התורה" לימי שישי ושבת ויומי דפגרא בראשותו של הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א מחה"ס "כרם יוסף" מכתב לחיזוק לימוד התורה בימי שישי וקול קורא לפתיחת כוללי יום שישי וישיבות מתמידים, כאשר על המכתב חתומים רבותינו הגאונים הגדולים ראשי הישיבות, רבני הישיבה ומורי דרכה, מוהר"ר משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף" ומוהר"ר דוד כהן שליט"א ראש ישיבת "חברון". ובס"ד לאור קריאת רבותינו רה"י נרשמה התעוררות גדולה בחיזוק הלימוד בימי שישי בהיכלי הישיבות ובתי המדרשות ברחבי הארץ, וכן כוללים רבים לימי שישי לאברכים ובחורים נפתחו. גם בישיבת המתמידים נוספו למעלה מעשרים תלמידים מצטיינים חדשים, המצטרפים למעגל חבורת הלומדים. כל מי שבא לחזות בקיומה של הישיבה, עומד נפעם ונרגש לגודל המחזה. בחורים מכל גווי הקשת בציבור החרדים לדבר ה' יושבים בצוותא ועוסקים בתורה החל מצהרי יום שישי ועד לאחר תפילת מעריב, ללא כל הבדל של מוצא או חוג, ספרדים כחסידיים, ליטאים כירושלמים, מחיצות נופלות וחדוותא דשמעתתא מתבדרת בחלל בית המדרש מתוך ריתחא דאורייתא והתמדה מופלאה ותפילות שבת בנוסח ישיבתי ובאווירה מרוממת ועילאית. והנה כאמור, לאחר שזכינו למכתבם של רבותינו רה"י, כעת אנו זוכים לאיגרתו המאולפת ספרים של כבוד הראשון לציון ברא כרעא דאבוה הגאון הגדול מוהר"ר יצחק יוסף שליט"א אשר קול התורה של תלמידי הישיבה הדהד עד חלונות ביתו, ולאור התפעלותו מתלמידי הישיבה העושים חיל רב בלימוד התורה, מכבדנו באיגרת חיזוק מופלאה לקראת ימי בין הזמנים, דברים חוצבי להבות אש, וכן דברי הכוונה ועידוד לכל בני התורה בכל אתר ואתר, ובודאי יהיו הדברים לתועלת רבה. יצוין כי לאור דברי האיגרת לחיזוק לימוד התורה בימי בין הזמנים הוכרז בשבת האחרונה בישיבת המתמידים, כי מעתה ימכרו בישיבה המצוות של תפילות השבת בדפי גמרא על דעת ללומדם בשלושת השבועות של ימי בין הזמנים הקרוב בלבד! תלמידי הישיבה החלו להתחרות זה בזה בעשרות דפי גמרא, בין הרוכשים הבה"ח אלעזר יצחק 30 דפים, הבה"ח ישראל מאיר אליהו הי"ו 50 דפים, הבה"ח יהודה צופיוף הי"ו 50 דפים, הבה"ח נפתלי יוסף סימן טוב הי"ו 40 דפים, הבה"ח שלמה חבה הי"ו 30 דפים, כזה ראה וקדש

יישוב ד' - אהבת קמצא היתה לבעה"ב דוקא, לחזקו בשנאה

המהר"ל (נצח ישראל פ"ה) מבאר שלא בלבד שחז"ל קבעו שהחורבן היה בגלל קמצא ובר קמצא, אלא אף השם עצמו "קמצא" מורה על פירוד ומחלוקת, מלשון קמיצה כמו "וקמין משם" ובלשון חכמים (ב"ב קז). גבי האחים שחלקו ובה בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהם, נאמר שם "מקמצים", כלומר גובין מעט מכל אחד, ולפיכך הנפרד והנחלק מהכל נקרא "קמצא", ולכן בעל המחלוקת נקרא "בר קמצא" וזה שהוא מחובר למחלוקת נקרא "קמצא", ושם היה נקרא על עניינם שהיו בפירוד ובחילוק, ולכך על ידם חרב הבית שהוא לאחדות ישראל, ולקשרם באחדות.

והנה מבאר המהר"ל את חטאו של קמצא, וזה לשונו: "אבל יש לך לדעת כי על שהיה באותו הדור שנאת חנם שיקח לו אוהב לחלוק עם אחר ששונא לו, וזה היה כאן שהיה האוהב קמצא, וזאת האהבה הוא באמת חילוק ופירוד ומחלוקת כמו השנאה, כי על ידי זה נעשה מחלוקת, ולפיכך האוהב הזה נקרא קמצא, שאין התקשרות זו רק כדי לחלוק על אחרים". ומבואר בדבריו שעצם אהבת קמצא לבעל הבית, היה זה משורש של שנאה, כי תקע אהבתו לבעל הבית דווקא ולא לבר קמצא, וקבעו להיות אוהבים זה לזה לחפות ותמורה לשנאת בעל הבית לבר קמצא, לכך אהבה זו שנאה היא, ומטעם זה נקרא החורבן אף על קמצא.

יישוב ה' - התגלגל ע"י שקמצא ובעה"ב הורגלו בסעודות

העיון יעקב מבאר שהחורבן נקרא גם על שמו של קמצא, לפי שעבירה גוררת עבירה, שהיו רגילים קמצא ואוהבו לעשות סעודת מרעים לכן אירע להם תקלה על ידיהם.

יישוב ו' - קמצא חטא שלא הוכיח לבעה"ב על שנאתו

הבן יהודע מחדש שאכן קמצא הגיע לסעודתו של אותו אדם, אלא שנתבע על כך שהיה בידו למחות בידי חבריו בעל הבית, ולא מחה, לכן נתפס בעונו, כמאמר חז"ל (ע"ז יח). כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו. וכך גם כאן ידוע היה לתלמוד שבעת שבא בר קמצא לסעודה היה שם קמצא יושב והיה בידו למונעו מן הדבר הזה שלא יוציאנו לבר קמצא מביתו וכיון שלא מנעו גם הוא נעשה שותף בנזק שסובב מזה.

ויש להקשות על פירושו דבגמרא משמע קצת שקמצא לא הוזמן ולא היה בסעודה. ולכן נראה לפרש שבכל זאת היה תביעה על קמצא, אף שלא היה בסעודה, דכיון שהיה אוהבו של בעל הבית, היה בידו לפני כן להשפיע עליו לדבר על ליבו, להוכיחו ולהשקיט שנאתו כלפי בר קמצא, ולעשות שלום ביניהם, ומכיון שלא רצה להכניס עצמו בדבר הזה, לכן נקרא חורבן הבית אף על שמו.

גיליון "אשכול יוסף" יו"ל לזיכוי אלפי ישראל על ידי האחים

הנעימים היקרים והחשובים אוהבי התורה ולומדיה,

כמור גדעון ניסים ומור אהרן ניסים הי"ו

לכרנה והצלחה להם ולכל בני ביתם

מוקדש לע"ג הוריהם היקרים:

סאלם אליה בן מסעודה ז"ל, נוריה בת גורג'ה ע"ה,

ת. ג. צ. ב. ה.

◊ עץ חיים היא למחזיקים בה ותומדיה מאושר ◊

Yitzchak Yosef
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

יצחק יוסף
ראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

כ"ס"ד, י"ב תמוז תשע"ו, 8-1480/ע"ו

אגרת ברכה

לכבוד בני התורה ועמליה השוקדים באהלה של תורה, בימי שישי ושבת ויומי דפגרא, בהיכל ישיבת המתמידים לצעירים מצטיינים "אור התורה" בראשותו של היקר והנעלה, איש על העדה, רב פעלים לתורה ולתעודה, מזכה הרבים, תהלתו בקהל חסידים, שמו מפארים, הרה"ג רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א, ראש ישיבת המתמידים ומחבר הספרים "כרם יוסף" על הש"ס, ובהכוונת הרבנים הגאונים ראשי הישיבות הגאון רבי משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף", והגאון רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת "חברון".

שמחתי לשמוע כי תלמידי הישיבה מנצלים את ימי שישי ושבת לעסק התורה, בהתמדה מופלאה, מתוך לימוד גמרא בחשק והתלהבות בצוותא, שעות על גבי שעות ברציפות בהיכל ישיבת המתמידים, ביום שישי, בכניסת השבת, ובעצם יום שב"ק, וכמו כן מתפללים את תפילות השבת באווירה מרוממת ועילאית בהיכל הישיבה, ומוסיפים התעלות גדולה על כל הלימוד במשך ימות השבוע. וכבר מלתי אמורה בזה אודות מנהגו של אאמו"ר מרן פוסק הדור רבינו עובדיה יוסף זצוקל"ה בימי בחרותו שהיה מסתגר בימי שישי בבהמ"ד "צופיף" כיום מקום משכנה של ישיבתכם, והיה עוסק בתורה בהתמדה עד כניסת שבת, וכך צמח לגדולות.

ועתה ב"ה עלה בידיכם לסיים מסכתות רבות, כל אחד מסכת אחת ממה שלמד וחזר על תלמודו בימי שישי ושבת בישיבת המתמידים, ובודאי דבר גדול ונשגב הוא, ומרן אאמו"ר זצוקל"ה בשיחותיו בישיבתנו ישיבת חזון עובדיה הזהיר תמיד קודם יציאת הבחורים לבין הזמנים, שילמדו בבין הזמנים, ומרבה בדוגמאות מגדולי הדורות הספרדים שניצלו ימים אלה ללימוד מסכתות אחרות שאין לומדים אותם בישיבות, כדי להיות בקיאים בש"ס ובפוסקים. והגרצ"פ פראנק כתב באגרת לשומעי לקחו, דמי שנוסע להבריא את גופו בבין הזמנים, ישתדל שלא לגרום חלילה חולשה לנפש, וחכם לב יקח מצוות להזמין לו עיונים בתורה.

ועתה בהתקרב ימי בין הזמנים הנני פונה לבני הישיבות להמשיך בשקידתם, ויקבעו בכל בוקר זמן ללימוד הגמ', וישימו לנגד עיניכם דמותו הגדולה של מרן אאמו"ר זצ"ל אשר כל ימיו לא מש מאהלה של תורה, בין ביום בין בלילה, בין בחורף בין בקיץ, ולא היה אצלו מושג של בין הזמנים כלל. ובפרט שהיום הרחוב פרוץ מרובה על העומד, וצריך זהירות רבה שלא להתחבר עם בחורים לא טובים, וחובה להתרחק כמטחוי קשת מכל בחור שמחזיק פלאפון לא כשר וכל כיו"ב, כי זהו תחילת תורבן.

ואסיים בברכה לכל בני הישיבה ובוגריה שתזכו להמשיך לעשות חיל בלימודכם, ולעלות כמעלות התורה והיראה לגאון ולתפארת.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

תשעה באב

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

בשם ה' נעשה ונצליח

50

תשע"ג

יהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, אמן.

אֶשְׁכַּח לְיוֹסֵף

ה'דושים נפלאים ועונג שבת בפרשת השבוע

משולחנו של רבי יוסף הי סימן טוב שליט"א מהה"ס "כרם יוסף" ראש ישיבת המתמידים "אור התורה" ליומי דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת מרנן ורבנן רבותינו הגאונים ראשי הישיבות, הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א ר"י "פורת יוסף" והגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ר"י "חברון"

ולאור זה יש שכתבו ליישב הטעם שתשעה באב נקרא מועד, ועיין בשו"ע (א"ח סימן תקנ"ט סעיף ד') שאין נופלין על פניהם בתשעה באב משום שנקרא מועד.

ועל פי זה ביארו עוד המפרשים מה ששנו רבותינו במסכת ברכות (ג: מ: טז) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ופירש רבא (בבבא בתרא פ"ג טז) שצריך לקבל את הרעה בשמחה, ובגמרא שם דרשו כן מכמה מקומות בכתובים. ולאור האמור מבואר דהן הן הדברים כי מפני שהרעה כפרה לעוונותיו צריך לקבלה בשמחה, ושוב מצאתי שכן פירש הערוך כי הרעות שמביא הקב"ה על האדם לטובתו הן שהן כפרות לעוונותיו, כאדם שמצער עצמו בהקזת דם שרפואתו היא, לכן צריך לשמוח ולברך גם על הרעה.

❦ יישוב ב' ❦

דוקא עצב וחסרון אישי מורה על חיסרון שלימות נפשו ואין שכינה שורה עליו אבל עצב מחמת עוונות כלל ישראל שורה עליו השכינה

בספר יד המלך (הלכות יסודי המורה פ"ו ט"ז) לנכד הנודע ביהודה תירץ שהנבואה שורה רק מתוך שמחה מפני שנבואה ראוייה שתשרה רק על נפש שלימה בלא חיסרון כלל, ולכן גם בחיסרון הגוף אינו ראוי לקבל נבואה, ועל אחת כמה וכמה בחיסרון שלימות הנפש שאינה ראוייה לקבל רוח נבואה ממרום. אך כל זה דוקא בעצב הבא לאדם מחמת סיבה אישית או חולי, שכיון שה מצד חיסרון לכן אין שכינה שורה עליו עד שידחה חסרונות אלה, משא"כ הנביאים הקדושים כשניבאו פורענות של ישראל אף כי ליבם היה נאנח מצד צרות ישראל, מצד עצמם אף כי גם עליהם עבר לחץ הצרות והתלאות שעברו על כלל ישראל, היו מודים ומברכים להבורא ברוך הוא, ושמתים בצדק משפטיו ויושר דינו ולא היו מרגישים על עצמם שום צער פרטי. לכן היה ליבם שלם בעת נבואתם בתכלית השלימות ולא היה עצבון זה מונע רוח נבואתם.

❦ יישוב ג' ❦

הנביא מסלק ומונע מעצמו כל עצב וצער שיוכל לבקש רחמים ודברי סגוריא על ישראל, ולידע עד היכן מגעת פורענותו שעי"ז יש נחמה

בספר מהוזה עליון מתרץ על פי מה שאמרו רבותינו במדרש (פלה"ט פ"ק ע"ו) "למנצח על ידותון לאסף מזמור" כשהקב"ה מראה לנביאים צרות הבאות על ישראל, עומדין ומתרעמין לפני הקב"ה, שנאמר "על ידותון" על הדתות ועל הדינין שהראה הקב"ה שעתידים לעבור עליהם. כיון שרואים כך, היו צועקים לפני הקב"ה ונותנים קולם, שנא' "קולי אל אלהים ואצעקה", וכן אתה מוצא בחבקוק שאמר: למה היא ממאנת להנחם, לפי שאינה יודעת עד

היאך שרתה שכינה על ירמיה הנביא בעת שנתנבא את מגילת איכה והלא אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה?

שנינו בגמרא מסכת שבת (ל: כתיב (קהלמ"ג) "ושיבחתני אני את השמחה" זו שמחה של מצוה, ללמדך שאין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (מלכים"ג ג') "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". והתוספות במסכת סוכה (י: ה) הביאו שבירושלמי דרשו שהשמחה בחג הסוכות בבהמ"ק נקראת "בית השואבה" שמשם שואבים רוח הקודש שהשכינה שורה מתוך שמחה דכתיב "ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה'", ומביא הירושלמי מעשה דיונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה. וכן מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה דאייתא במדרש (תנחומא וישע"ב פ"ג) שכל אותם כ"ב שנים שפירש יוסף מאביו לא שרתה עליו השכינה, וכתב הרמב"ם (שמונה פקיס פ"ו) שנסתלקה נבואה מיעקב בימי אבלו על יוסף לפי שאין הנבואה חלה אלא מתוך שמחה.

אחר הדברים האלה מקשים העולם היאך שרתה שכינה על ירמיה הנביא כאשר נתנבא וכתב את מגילת איכה כדאייתא בגמרא (צ"ג ע"ו) ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקנינות, והרי בודאי שרוי היה בצער נורא ובעצבות גדולה, מחמת נבואת חורבן הבית וכל הצרות הנוראות שאירעו בזמן החורבן, והרי אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה?

❦ יישוב א' ❦

על ידי העונש מתכפרים העוונות ומתקרב לבוראו וזה שמחה גדולה

בספר ישמח משה מתרץ בשם הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש (מ"ב ד"ט ג') כי הטובה שבכל הטובות היא התקרבות להשי"ת, והרעה הגדולה שבכל הרעות הוא ההתרחקות, אך אנו ליבנו אטום ועינינו סמויות, אך הנביא הוא פיקח ואין לך שמחה גדולה מהעונשים שמקרבין אותנו אליו אחרי התרחקות גדולה, ולמי שיש לב להבין ישכיל כי אין רע יותר מעצם העבירה שהיא מרחקת את האדם מאיתו יתברך, והעונש הוא טוב כי הוא המקרב להשי"ת. וזה כדרך שאמר שלמה המלך ע"ה במשלי "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה", ונאמר "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך".

מכתבים למערכת

מכתב עוז מידידנו הרב הגאון

מוהר"ר יקותיאל אוהב ציון שליט"א
ראש קהילה בעיר טבריה ת"י

כבוד ידיד נפשי מאז, חובר חיבורים מחוכמים, איש חי רב פעלים לתורה, כמהר"ר יוסף חיים סימן טוב שליט"א. יוסף חי' לו חיים טובים של תורה, בסימנא טבא, וברוב חבה.

מודענא בזה, כי אשכולותיו המלאים יין משובח, יינה של תורה, מגיעים בקביעות אל גבולו בעה"ק טבריה כל שבוע, ושבע בהדי פניא דמעלי שבתא, ויש לנו עונג שבת ביין הטוב כגן רטוב, שדעת זקנים נוחה הימנו, וראוי הוא זה לקדש עליו את השבת בדברי אלהים חיים הנאמרים בו - בבחירות ובחריפות יחדיו, וסגולתו מיוחדת שיש בו דברים נפלאים, ומקום מניח ללומדים להתגדר ולומר גם משלחם איזה תוספת או הערה, וכמטרת כל התורה להרבות להבה, מוסיף והולך כבית הלל, וכבר ידוע מ"ש הפוסקים דבכלל מצות לימוד תורה יש חיוב ללמדה, ומי שחסר ב"ללמדה" - חסרון הוא בעצם מצות הלימוד. וכי היעביץ בהגהותיו לסנהדרין (צט ע"א), כי כתיבת ד"ת אין לך מעלת "ללמדה" גדול מזה, והיינו הן מבחינת הנגישות שהדברים יוצאים לכל עבר, מה שאין בתורה שבע"פ הנקנית במסירה מפה אלא פה, [והאידינא ב"ה איכא פתרון ע"י קלטות, אכן אינו דומה שומע מפיו של רבו ממש דאית ביה מעליותא טפי, כמבואר בשליח הוריות. לא כן בקורא מן הכתוב שיש זה מעלה טפי משומע בקלטת לענין ריכוז, ודרך מסירת התורה ע"י כתיבה היא מסורה מזורי דורות ויש בה כח רוחני מיוחד. ואכמ"ל]. וכמה פעמים בשיעור פרה"ש כאן ביום ששי, מסרנו דברים מתוך כרמל הגדול והציבור קטף מלילות בידו, ואכלו כנפשו לשבע שביעה דתורה (ע"י ברכות כא ע"א). וכבר כתבו קדמונים דתוספת ברכת "והערב נא" על ברכת התורה, היא כעין ברכת המצות וברכת הנהנין, שבד"ת יש הנאה רוחנית הפועלת גם בחלק הגשמי, ויודעים דברי האגלי טל בהקדמתו, והנאה זו מורגשת היטב בחידושים אשר כת"ר נותן לפנינו בעין יפה, עיון יפה, ועין טובה של מדת חסד ללמד לאחרים. אברכו בברכת הדיוט, כי תרום קרנו, ויגדל כרמו, ונחלי אשכולותיו יתנו יין מתוק וחרוף בכל חוצות, להגדיל תורה ולהאדירה אמן.

נ"ב. בגליון פ' בלק דן למה לא הוזכר שם זמרי וכזבי כבר בסוף פרשת בלק, והיה עכ"ב לבאר זה בפרשת פנחס. ראוי לציין לדברי האור החיים ר"פ פנחס שהעיר בזה, וכתב לישב בדברים כבירים, ויש בהם יסוד גדול בעניני בן אדם לחבירו. ונפק"מ לזמני תשובה הממששים ובאים עלי"ט. ע"ש, ותרו"צ.

עוד מילתא קטינא, זכורני שהיה ת"ח אחד מוציא עלון מיוחד פעם בחודש ובו ד"ת ערבים, והיה מביאו להגר"ק קנייסקי שליט"א, יומא חדא אמר לו הרב שיוציא הכל בספר, ההוא אמר כי ע"י הוצאת הדברים בעלונים יש יותר ציבור המתעניין ובה יש לימוד תורה יותר מספר שלא קונים או שקשה הטרחה לפתוח ספר, לא כן עלון שהוא נגיש ומונח בכיס וקוראים בו באוטובוס וכיו"ב, הרב שמע את דבריו - אך הפטיר, "אחוו בזה וגם מזה אל תנח ידך". ובקרב הוא עומד להוציא ג' כרכים חשובים מעלוני היקרים. ברור לי שהדברים אמורים גם לעלוני החשובים של כת"ר, לקיים בדברי תורתו וידגו לרוב בקרב הארץ, למען יעמדו ימים רבים, ברשות היחיד וברשות הרבים, אכ"י.

אלו דברי ידיד וחבר זה זמן זמנים
הרב אברהם יקותיאל אוהב ציון הי"ו
יושב בטבריה ת"י.

מתי, תודיעני עיתך ואני מתנחמת. וכן אדם שבא להכות את בנו, אמר לבנו עשר רצועות אתה לוקה, כיון שהכהו אחת, אמר לו עוד תשע. הכהו שניה אמר לו עוד שמונה, הרי הבן מתנחם והולך. אך בזמן שאין מודיעו כמה עליו ללקות אינו מתנחם. כך אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה מאנה הנחם נפשי, מפני שאיני יודעת את הקץ, שנא' "הודיעני ה' קצי אזכרה אלהים ואהמיה".

ועל כן בעת שמתנבא הנביא על פורענות של ישראל הרי הוא מסלק ומונע מעצמו כל צער וכאב בעת נבואתו, כדי שיוכלו להתרעם כיבכול ולבקש סגוריא על ישראל, כמבואר במדרש. וכמו שמצינו באברהם אבינו במעשה סדום שביקש עליהם, וכן במשה רבינו שאמר "למה הרעות לעם הזה" ועוד כהנה וכהנה, [ועל פי דרכו יש לומר עוד שמסלק הנביא כל עצב וצער כדי לידע עד היכן מגעת פורענותן של ישראל שעל ידי זה תהיה נחמה לישראל].

🕯 יישוב ד' 🕯

ירמיה היה סמוך ובטוח שעל ידי שיפרסם דברי הנבואה על החורבן ושאר הצרות יחזרו עם ישראל בתשובה ולכן היה שמח שגילה לו הקב"ה כי על ידי זה יצלו

עלה בדעתי לתרץ בס"ד בפשיטות דאדרבה ואדרבה כל נבואת ירמיה היתה על תנאי, להורות שאם ישראל לא יחזרו בתשובה ויטיבו דרכיהם יתקיימו כל דברי הפורענות, אבל אם יחזרו בתשובה ויתקנו מעשיהם בודאי לא יתקיימו כל דברי הצרות והפורענויות. ועל כן היה ירמיה שמח שהקב"ה מגלה ליבו ואוזנו כי צרה קרובה לבוא ויכולים ישראל למונעה על ידי תשובה ומעשים טובים, כי חלילה אם לא ידע דברי הנבואה יתקיימו דברי הפורענות בפתע פתאום בלא שיהיו יכולים למונעה.

צא וחשוב משל לאדם המהלך בדרך, ובא מלאך להודיעו כי דובים ואריות אורבים לו בהמשך הדרך, ועליו לשנות את דרכו, כי חלילה אם ימשיך באותה הדרך בודאי יטרפוהו ומיתוהו, הרי בודאי ישמח שמחה גדולה לשמע הבשורה, כי על ידי זה יטיב וישנה דרכו וילך בדרך אחרת ועל ידי זה יציל ממות לחיים. כך ירמיה היה סמוך ובטוח שעל ידי שיפרסם דברי הנבואה על החורבן ושאר הצרות יחזרו בתשובה, ולכן היה שמח שגילה לו הקב"ה.

ומצינו עוד שהקב"ה אמר לירמיהו (ירמיהו ל"ג ג') "אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר אנכי חושב לעשות להם למען ישובו איש מדרכו הרעה וסלחתי לעונתם ולחטאתם", וכן מצינו שירמיהו בעצמו אמר (ירמיהו ט"ז ט"ז) "שדברי הנבואה היו לו מתחילה לתאוה ולששון כי דימה בנפשו שישמעו לו לקול דברי הנבואה, וישבו בתשובה.

🕯 יישוב ה' 🕯 - כיון שבתחילת הנבואה היה בשמחה שוב אין הנבואה פוסקת ממנו ועוד

דשוב אינו מרגיש ברגש השמחה או העצב

יש מתרצים שמכל מקום כיון שבשעת תחילת הנבואה היה הנביא במצב של שמחה יכולה השכינה לשרות עליו, אבל אחרי שהשכינה כבר שורה עליו ודאי שיוכל להתנבא גם דברים שיביאו אותו לידי עצבות, והשראת הנבואה לא תסתלק.

ויש להוסיף דלכא"ו כן הוא האמת, כי אדרבה יש להוסיף שבעת הנבואה עצמה לא שייך הרגשת שמחה או עצבות אצל הנביא, וכמו שכתב הרד"ק (שמואל ב' פק י"ט) עה"פ "ויפשוט גם הוא בגדיו ויתנבא גם הוא לפני שמואל ויפול ערום כל היום ההוא וכל הלילה על כן יאמרו הגם שאול בנביאים" (שפשוט נגדי מלכות ללזוש נגדי המלמדים, רש"י), וכתב הרד"ק כי בבוא הנבואה על האדם יתבטלו הרגשותיו ויפול האדם כמו שנאמר בבלעם "נופל וגלוי עיניים" ואמר בדניאל "ואני הייתי נרדם על פני פני ארצה" ופעמים יקרה שיפשוט בגדיו מפני רוב ביטול הרגשותיו ומחשבותיו הנפשיות וישאר בכח השכל לבדו.

מערכת "אשכול יוסף" שע"י מכון "כרם יוסף" ומוסדות "אור התורה" בישראל

דוא"ל: keremyosef@okmail.co.il

לבקשת רבים כתובתנו בעברית: לקרעמסוסקק@סלשצןבסדן

אם ברצונך לקבל בכל שבוע את העלון

ישירות למייל שלך שלח בקשה לדוא"ל של

המערכת [המאושר ע"י גדול"י שליט"א]

© השרות ללא תשלום לזכיו הרבים ©

גיליון "אשכול יוסף" יו"ל לזכיו הרבים

על ידי האחים היקרים והמבורכים

מר גדעון ניסים הי"ו, ומר אהרן ניסים הי"ו

שנשאו על עצמם כל הוצאות הדפוס

להצלחתם ולהצלחת כל בני משפחתם שיחי

מוקדש לעילוי נשמת הוריהם היקרים

סלם אליה בן מסעודה ז"ל ונוריה בת גורגיה ע"ה

**פרשת
דברים
התשע"ה**
גיליון: 155 שנה ג'
**בגיליון הידו"ת
לתשעה באב**

אשכול יוסף

חידושים נפלאים ועונג שבת כפרשת השבוע

מאת הצב"י רבי יוסף חי סימון טוב שליט"א מוה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המתמידים "אור התורה" ליומי דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בכרכת מרנן ורבנן הגאונים ארזי הלכנון רבותינו ראשי הישיבות
הגאון הגדול מוה"ר **משה צדקה** שליט"א ר"י "פורת יוסף", הגאון הגדול מוה"ר **חנה** שליט"א ר"י "תברון"

והנה ביסוד הדברים נראה להביא מאמר הגמרא ביבמות (קכא.) נפל למים שאין להן סוף אשתו אסורה, [אמר רבי מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלושה ימים], ומספרת שם הגמרא מעשה בשני צידי דגים בירדן, שנכנס אחד מהם למחילה של דגים בים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושהה חבירו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוך ביתו שטבע, למחר זרחה חמה והכיר פתחה של מחילה ובא לביתו, ומצא הספד גדול בתוך ביתו, אמר רבי כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה.

ועוד מספרת הגמרא, תניא אמר רבן גמליאל, פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה, ומנו רבי עקיבא, וכשעליתי ביבשה, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני, מי העלך? אמר לי דף של ספינה נזדמן לי, וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי, באותה שעה אמרתי, כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו מים שיש להם סוף מותרת, מים שאין להם סוף אסורה. תניא, אמר רבי עקיבא, פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה, ומנו רבי מאיר, כשעליתי למדינת קפוטקיא, בא וישב ודן לפני בהלכה. אמרתי לו: בני, מי העלך? אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו לחברו, עד שהקיאני ליבשה. אמרתי באותה שעה, כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת, שאין להם סוף אש אסורה.

וצע"ג היאך אותם תנאים כשראו מעשים אלו של הצלה ממים שאין להם סוף, התבטאו בלשון התפעלות שכמה גדולים דברי חכמים שאמרו כן שמי שנפל למים שאין להם סוף אשתו אסורה, ומה זה שונה מהמעשה הידוע בגמרא בכא בתרא (עה.) שישב רבי יוחנן ודרש, עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלושים על שלושים, וחוקק בהן עשר על עשרים ומעמידן בשערי ירושלים, לגלג עליו אותו תלמיד, כעת אין אנו מוצאים מרגלית בגודל ביצה קטנה של תור או בני יונה, היאך לעתיד ימצאו אבנים טובות ומרגליות גדולות כאלה?! לימים הפליגה ספינתו בים, וראה את מלאכי השרת שיושבים ומנסרים אבנים טובות ומרגליות שהם לי על לי וחוקק בהן עשר ברום עשרים, אמר להם, בשביל מה אבנים טובות הללו?

"ואומר אליכם בעת ההיא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם"

וכי אפשר לומר שלא היה משה יכול לדון את ישראל, אדם שהוציאים ממצרים וקרע להם את הים והוריד את המן והגזי את השליו לא היה יכול לדונם?! אלא כך אמר להם, ה' אלהיכם הרבה אתכם, הגדיל והרים אתכם על דייניכם נטל את העונש מכם ונתנו על הדיינים. וכן אמר שלמה (מלכים א' ג', ט') "כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה", אפשר מי שכתוב בו (שם ה', י"א) "ויחכם מכל האדם", אמר "מי יוכל לשפוט", אלא כך אמר שלמה אין דייני אומה זו כדיני שאר האומות, שאם דן והורג ומכה וחונק ומטה את דינו וגוזל אין בכך כלום, אני אם חייבתי ממון שלא כדין נפשות אני נתבע, שנא' (משלי כ"ב, כ"ג) וקבע את קובעיהם נפש, [רש"י בפרשתן].

קשה שגם בני נח מצווין על הדינים, והרמב"ן (בראשית צ"ד) מביא מהירושלמי שנהרגין על הטיית הדין ולקחת שוחד, וכיצד באומות דין שמכה וחונק ומטה את הדין אין בכך כלום?

ישוב א' - בדייני ישראל כיון שנפסק הדין, אף אם עדיין לא נטל מזה ונתן לזה, מיד בשמים נקבע כן

נראה ליישב דיש חילוק בין דין של דייני ישראל לדייני עכו"ם, דבדייני ישראל כיון שפסק הדין את הדין, אף אם עדיין לא נטל מזה ונתן לזה, מיד בשמים נקבע כן, ומקיימים כדברי הדיין, שכדבריו כך הדין, אף אם טעה הדיין כביכול, כי אין לדיין אלא מה שענינו רואות, ולא בשמים היא, ונמצא שהפסק של חכמי התורה הוא חלוט גמור ומנוי, ולכן התביעה עליו גדולה יותר מפסק של דייני עכו"ם שאינו חלוט וגמור. והרשעים חושבים לבטל פסק הב"ד, על ידי שמערערים לערכאות, זיבולא בתרייתא, ומוציאים ממון בחזקה נגד פסק הבית דין, לא ידעו ולא יבינו שכפסק הבית דין כך יהיה, בחשכה יתהלכו, ואף שמוציאים ממון בחזקה, כל זה רק לפי ראות עיניהם, אבל באמת לא יועיל להם כלום, וגדול העצה ורב העלילה, בחכמתו ותבונתו ישיב הכל על כנו, ויוציא הממון מידי העושק וישיבו לנעשק.

אמרו לו שעתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים. בא אותו תלמיד לפני רבי יוחנן, אמר לו, דרוש, רבי, לך נאה לדרוש, כאשר אמרת כן ראיתי. אמר לו: ריקא! אלמלא ראית לא האמנת?! מלגלג על דברי חכמים אתה!, נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות.

ונראה לבאר בס"ד דאכן מעיקר הדין אדם שנפל אף למים שאין להן סוף, אשתו צריכה היתה להיות מותרת, כי רחוק מאוד שינצל אחד ממיליון ממים שאין להם סוף, ועוד דהלך אחרי הרוב, ורוב נופלים למיתה, [ועיין תוס' יבמות קכא. ד"ה ולא], ועיין עוד שם בגמרא שלכן בדיעבד אם עברה ונישאת לא תצא, והיינו כיון דמעיקר הדין הרי היא מותרת דאזלינן בתר רובא. אלא מבואר בספרים הקדושים שאם חז"ל היו פוסקים שמים שאין להם סוף אשתו מותרת, ממילא לא היה אפשרות מילוט למי שייפול למים שאין להם סוף, דכיון שחכמים היו פוסקים שדינו כמת, ממילא כל הנופלים במים אלו היו מתים כפסק חכמים, ולכן פסקו שאשתו אסורה, כדי שיהיה פתח ומילוט ובכוח פסק זה ינצלו.

וממילא מיושב מה שמצינו שחכמי הגמרא דיברו בהתפעלות כששמעו על עובדות של רווח והצלחה של חכמים ואנשים שנפלו למים שאין להם סוף, כיון שכל ההצלחה היא רק מכוח פסק חכמים, ולא מדינא דאורייתא, כמבואר, והרי זה מדוקדק בלשונם: "כמה גדולים דברי חכמים, שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת", והיינו שרק מכוח דברי חכמים ניצולו וינצלו הנופלים במים שאין להם סוף.

וידוע המעשה שנחלקו מרן הבית יוסף והרמ"א אודות אשה אחת שהיתה עגונה, אם מותרת היא או אסורה, ומרן הבית יוסף פסק שהיא אסורה שודאי בעלה חי, ואילו הרמ"א חלק וסבר שהרי היא מותרת, כי בעלה מת, ובא המלאך המגיד למרן הבית יוסף ואמר לו, דע לך שאכן בתחילה אותו אדם היה חי ואשתו היתה אסורה כדברך, אלא שמפני שהרמ"א פסק שאשתו מותרת ובעלה מת, מיד באותה שעה שפסק כן, מת אותו האדם, וממילא הותרה היא לכל ישראל, והביא מעשה זה הגאון רבי אברהם בן הגר"ח פלאגי"ז זצ"ל בשו"ת ויען אברהם, והן הן הדברים.

ומספרים עוד על הגאון הנודע ביהודה שפסק להתיר עגונה אחת, וכשסיפרו לפניו שבעלה חי ובא הרוג ברגליו, אמר הנודע ביהודה שלא יכול להיות כיון שפסק הכל על פי דת ודין, וכשהגיע אותו אדם לפתח בית הדין, על עומדו על מפתן הדלת שבק רוחו ומת. וכן שמענו כיוצא בזה על עוד כמה גדולים וענקי רוח, שאחרי שפסקו שהעגונה מותרת, מת בעלה.

יישוב ב' - מלך עכו"ם הן על פי דעתו אך מלך ישראל על פי דיני התורה

המקנה (בהשמטות, פרט ט' ד"ה רש"י) מתרץ על פי מדרש חז"ל זה, דאיתא בספרי בשינוי קצת, וזה לשונם: כך אמר להם איני כשאר כל הדיינים, מלך בשר ודם יושב על בימה שלו הן להריגה לחניקה לשריפה ולסקילה ואין בכך כלום, ואם חייב ליטול סלע נוטל שנים, שנים נוטל שלושה, דינר נוטל מנה, אני איני כן, אלא אם חייבתי ממון, נפשות אני נתבע, וכן הוא אומר (משלי כ"ב כ"ב) "אל תגזל דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש". ולפי זה יש לומר על פי מה שכתב הרמ"א (בתשו" ס"י י') שכל מלך יכול לעשות חוקים כרצונו, אבל מלך ישראל צריך לשמור דיני התורה, וזהו מה שאמר שלמה שכל מלך יכול לעשות חוקים כרצונו, אבל הוא עצמו מחוייב לדון על פי דיני התורה.

יישוב ג' - דיני עכו"ם חייבים רק בדיני אדם אבל לא בדיני שמים

בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"א סי' ר"ל) מתרץ שאכן בדיני אדם, יש חיוב על דיני בני נח כדין דיני ישראל, שאם הטו את הדין חייבים, אבל יש חילוק לעניין דיני שמים,

דגבי בני נח אף אם לא דנו אותם בדיני אדם, פטורים מדיני שמים, שכל חיוב בני נח הוא רק בשביל יישוב העולם, משא"כ בישראל, וכל דברי רש"י נאמרו גבי דיני שמים.

יישוב ד' - דיני עכו"ם אין דורם נתבע מחמת הטיית דינם משא"כ דיני ישראל

רבה של ירושלים הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל בחי' הר צבי (בפרשתן) מתרץ שכוונת רש"י לעניין עריבות וחיוב הדדי, שבגויים שאין להם עריבות זה לזה ממילא אם הדין הטו את הדין אין בזה הרעת כולם, משא"כ לעניין ישראל שאם הדין או המלך אינו מתנהג כשורה, הרי זו אשמת הציבור כולו.

יישוב ה' - בן נח שהטה את הדין בשוגג פטור משא"כ דיני ישראל

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו טעמא דקרא (בהוספות שבסוף הספר, וכיו"ב בספרו שיח השדה שבת קטז. ובדרך שיחה עמ' תס"ח) מתרץ, שבן נח שהטה את הדין בשוגג אין עליו איסור, כיון שהיה נראה לו כך, וזה שיקול דעתו, ואפילו הטו את הדין, אבל בישראל אינו כן לפי שיש לו לדעת ולברר דין התורה, ולכן אם הטו את הדין מתחייב בנפשו, אבל בן אינו עובר אלא אם כן הטו את הדין במזיד, שידע שהדין אינו נכון, או בשביל שוחד, ואז באמת נהרג.

למה רצה רבי לבטל תשעה באב שחל בשבת?

כרם יוסף מגילת עמ' קי"ד

היאך רבי יוחנן רצה לקבוע האבלות לעשרה באב שנשרף בו רוכו של היכל, והלא לדעתו אשו משום חציו?

כרם יוסף בבא קמא עמ' רס"ה

היאך הקב"ה נתן והחריב בהמ"ק, והלא שומר הוא מצוות התורה?

כרם יוסף בבא קמא עמ' תס"ח

היאך הקב"ה החריב את בהמ"ק לפני שבנה בית אחר?

כרם יוסף מגילת עמ' תרפ"ח

בהמ"ק השלישי יבנה בידי אדם או בידי שמים?

כרם יוסף ב"ק עמ' תס"ח

היכן המקומות שנרמז בתוה"ק חורבן הבית? שלהבת יוסף חי עמ' תר"א

מתי ניסו לבנות את בהמ"ק השלישי וירדה אש מהשמים וכילתה הכל ונשרפו יהודים רבים רח"ל?

כרם יוסף בבא קמא עמ' תע"ד

כל דור שלא נבנה בהמ"ק בימיו מעלה עליו כאילו הוא החריבו

מבעל הכרם יהושע מרא דכולא תלמודא הגאון הגדול רבי יהושע כהן שליט"א

איתא בירושלמי במס' יומא דף ה ע"א, "כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו", הציבור מצטט את הירושלמי הזה בשינוי קטן, אבל באמת יש בו הרבה, "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו". רבותי, הלשון של הירושלמי מעלה עליו כאילו הוא החריבו, זה הרבה יותר חריף מאשר נחרב בימיו, כי נחרב בימיו פירושו שזה קרה בימיו. כמו שאומרים שבאזור של רבי יהושע בן לוי אריה אכל אדם ולכן אליהו הנביא לא דיבר איתו כמה ימים, תראו במכות דף יא, אף אחד לא אומר שרבי יהושע בן לוי הרג את האדם הזה, וכך מתפרשים המילים כאילו נחרב בימיו. אבל כתוב בירושלמי הרבה יותר מזה, כל דור שלא נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו.

רבותי, אני חייב לומר לכם שאצלי אחרי שראיתי את הירושלמי הזה, זה הטיל עלי אימה ופחד, אנשים חושבים בטעות שאת החורבן גרמו הדורות הרשעים של בית ראשון ובית שני ואילו אנחנו יכולים רק להרוויח ולא להפסיד, דור שמביא את המשיח מה טוב לו אשרי חלקו, דור שלא הביא, אז מה הרוויח, אבל לא הפסיד, אבל הירושלמי אומר כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו, מכאן רואים שהקב"ה נותן לכל דור ודור אפשרות לתקן את הגורמים של החורבן ולהביא את הגאולה, ואם הם לא עושים את זה רח"ל, הם שותפים לחורבן, לא סתם שותפים זוטרין אלא כאילו לקחו לפיד אש ושרפו את בהמ"ק, כאילו החריבו את הכותלים של בהמ"ק.

הרי הגמ' בברכות דף ה ע"ב אומרת, "מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא", האם הקב"ה חשוד שיעשה דין בחינם, הקב"ה לא מעניש לדור שלא נבנה בהמ"ק בימיו כאילו הוא החריבו אילו לא היתה בידיהם האפשרות לתקן את הגורמים לחורבן ולהביא את הגאולה, איך הקב"ה יעניש אם אין אפשרות טובה וקלה ונוחה להביא את הגאולה, ואם כתוב בירושלמי כאילו הוא החריבו רואים מכאן שהקב"ה נותן בכל דור ודור אפשרות לא קשה במיוחד להביא את הגאולה, ואם ח"ו לא מנצלים את זה אז הקב"ה מחמיר בזה עד כדי כך, כאילו לקחו אבן ושרפו את בהמ"ק, כאילו לקחו להבת של אש ושרפו את בהמ"ק. הירושלמי הזה צריך לזעזע אותנו.

אז רבותי, אם הירושלמי הזה הטיל עלינו את המשימה שחייבים להביא את הגאולה, חייבים קודם לדעת מה הייתה הסיבה שבגללה נחרב בהמ"ק, כמו רופא שאינו יכול לתת שום רפואה בלי שידע את סיבת המחלה. מהו הגורם לחורבן, כתוב בבבלי יומא דף ט ע"ב, שמקדש ראשון חרב בגלל ג' עבירות חמורות שבתורה שעליהם יהרג ואל יעבור, והם, ע"ז ג"ע ושפיכות דמים. מקדש שני נחרב בגלל שנאת חינם, ללמדך ששקולה שנאת חינם כנגד ג' עבירות חמורות שבתורה.

לכאן מה היינו אומרים מה יותר גרוע ע"ז ג"ע ש"ד או שנאת חינם? בטח ע"ז ג"ע ש"ד! מי לא יודע שעליהם יהרג ואל יעבור, תראו בכתובות דף יט בפסחים דף כה ועוד בברכות דף סא סנהדרין דף עד יומא דף פב ע"ז דף נ"ד תוס' שבת דף עב ע"ב ועוד ארבע פעמים בש"ס. אלא ללמדך ששקולה שנאת חינם כנגד ג' עבירות החמורות שבתורה, אבל אם חשבנו שזה מספיק חידוש גדול לומר ששנאת חינם היא כמו ג' עבירות חמורות שבתורה, מיד נראה שלא רק שהיא שקולה להם, אלא אדרבה יותר חמורה מהם, הגמ' אומרת ששאלו את האמורא רבי אלעזר [שהיה תלמיד של רב ושמואל בחולין קיא ע"ב, אח"כ הלך לרבי יוחנן למד אצלו ביבמות דף צ"ו במכות דף ה' ועוד שש פעמים בש"ס, והיה מרא דארעא דישאל נדה דף כ' וגיטין דף י"ט], איזה דור יותר חשובים, כמובן, אף דור, לא דור של חורבן בית ראשון ולא דור של חורבן בית שני היו חשובים, שהרי בהמ"ק נחרב בימיהם סימן שלא היו חשובים, אבל מי פחות גרוע, הוא אמר להם תנו עיניכם בבירה, תסתכלו על בהמ"ק, שבהמ"ק הראשון אע"פ שנחרב בגלל ע"ז ג"ע ש"ד בכל זאת אחרי שבעים שנה של גלות בבל נבנה מחדש, ואילו בהמ"ק השני אע"פ שנחרב לכאן רק בגלל שנאת חינם, מחכים כל כך הרבה שנים, אז מכאן רואים ששנאת חינם יותר גרועה מג' עבירות חמורות שבתורה.

ואני תמיד רגיל לומר את דברי רבותינו במס' כלה רבתי פ"ח, שהכוח של התורה כל כך גדול שאפי' אם יהודים נמצאים בשפל המדרגה, עובדים ע"ז, ג"ע, ש"ד, כמובן כל אחד ואחד יקבל עונש איום ונורא אם לא יעשה תשובה, אבל כשהקב"ה דן בחשבון הכללי אם להשאיר את בהמ"ק ואת כלל ישראל או לא, אז הקב"ה אומר אני עדיין אשאיר אותם כל עוד ויש ביניהם תורה, ולשון הירושלמי בחגיגה המאור שבה, [האור שבתורה], מחזירן למוטב. מקשה הגמ' קושיא עצומה, אם אתה אומר שכה התורה כ"כ גדול שיכול להציל אפי' מע"ז ג"ע וש"ד אז למה בית שני נחרב, בשלמא בבית ראשון כתוב על מה אבדה הארץ על עוונתם את תורתך, הלאו אויבי עובו ותורתך שמרו, אבל בית שני הרי למדו תורה, אי"כ למה נחרב, אומרת הגמ' במס' כלה רבתי בזה"ל, ואי דקמקשית משום בית שני, שאני שנאת חינם דחמיר טפי מע"ז, אפילו שאמרנו שלתורה יש כח עצום וגדול ונורא שהיא יכולה להציל את היהודים גם אם נמצאים במצב של ע"ז ג"ע ש"ד שזה יהרג ואל יעבור, אעפ"כ אם יש שנאת חינם אין כח לתורה להציל, שאני שנאת חינם דחמיר טפי מע"ז! אומרת הגמ' שלומדים את זה משני פסוקים בהושע, בפ"ד כתוב חבור עצבים אפרים הנח לו, אם אפרים או מנשה או גד או ראובן או יהודה אם כל אחד משבטי ישראל חבור, מתחבר ביחד, אפילו שהחבורה ביחד זה לא ללמוד ביחד, לעשות כינוס של מצוה ביחד כמו כאן, להתפלל ביחד להגיד הלל הגדול ביחד, לא, רח"ל החבורה היא לעצבים, לעבוד ע"ז רח"ל, אעפ"כ בחשבון הכללי הנח לו, עוד יש תקוה. בפרק י' כתוב, חלק ליבם עתה יאשמו, דור אחר לגמרי, יראים ושלמים, רק בעיה אחת יש, לא ע"ז לא ג"ע לא ש"ד, אלא שנאת חינם, עתה יאשמו, עכשיו יקבלו עונש ולא יהא להם תקומה, אז מכאן רואים ששנאת חינם באמת יותר גרועה מכל עבירות שבתורה.

[מתוך הספר "כרם רבנן" עמ' ק"ה, עש"ב].

"עין חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

גיליון "אשכול יוסף" מופץ ברחבי הארץ לזיכוי אלפים ע"י האחים היקרים והנעימים

מר גדעון ואהרן ניסים היו העומדים לימין מפעלנו הכבירים לברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם להם ולכל בני ביתם שיחי

מוקדש לעילוי נשמת הוריהם היקרים סאלם אליה בן מסעודה ז"ל ונוריה בת גורג'ה ע"ה, ת. נ. צ. ג. ה.

מוקדש ומונצח לע"נ הצדקת

בתיה בת רבי שלום יהב ע"ה

נלכע"ה יום חמישי כ"ט תמוז התשע"ה

הקפידה על קלה כבחמורה, מסרה נפשה וכל ליבה לחינוך ילדיה וצאצאיה לעבודת הש"ת, לגדלם לעמלה של תורה ויר"ש טהורה, הייתה בעלת חסד בגופה ומומנה.

ובזה אנו מכיעים את תנחומינו למעלת בנה הגדול והחשוב בקי בכל חדרי תורה סיני ועוקר הרים מרביץ תורה לעדרים

הגאון רבי אבינועם שמואל יהב שליט"א

ר"מ ביש"ק "פאר השלום" ומחה"ס "נועם שיה"

מליבנו הכואב אנו תפילה לנורא עליה, המקום ינחם אתכם כתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא ישמע עוד שוד ושבר, ובמהרה יקיצו וירננו שוכני עפר, ובא לציון גואל, אמן.

שבוע הספר במכון "כרם

יוסף" ממשיך | הזריז נשכר!

סדרת הספרים שככשה את עולם

התורה ממחבר "אשכול יוסף"

1. "כרם יוסף" בבא קמא.

כאסף עמודים ע"ס הדף, מתוק מדבש ונופת צופים.

2. "כרם יוסף" קידושין, (חדש)

היקף אדיר ונפלא, על כל קושיא מערכה של תירוצים

3. מעדני יוסף ברית מילה

נושאים אקטואליים ומרתקים בענייני ברית מילה.

4. כרם רבנן חכמה ומוסר

מאמרים ושיחות מגדולי ישראל שלא נדפסו בשום מקום, מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, הגאון רבי משה צדקה שליט"א, הגאון רבי דוד כהן שליט"א, הגאון רבי יהושע כהן שליט"א, ועוד ועוד.

4 הספרים ב: 100 ₪ בלבד!

לכירורים והזמנות:

02-5373570 / 054-84-60007/8

ספר חדש על מסכת קידושין

יום ג'ילה לעולם התורה!

בשבת והודיה להשי"ת הננו לבשרכם
כי בימים אלו הופיע ויצא לאור ברוב פאר זהדר הספר:

"כרם יוסף"

עמ"ס קידושין

ביאורי סוגיות,

חידושים מתוקים, ופנינים יקרים

על פרק האשה נקנית ופרק האיש מקדש

היקף עצום ונפלא

על כל קושיא תירוצים וטעמים רבים!

500 עמודים! מחיר מיוחד לרגל ההוצאה: 30 ₪ בלבד!

תורה מפוארה בכלי מפואר, עריכה נאה ומדהימה

י-ס: "ספר הספרים" צומת בר אילן, "יפה נוף" צומת בר אילן, "הפצת ספרי קודש" רח' דוד 1 ש. הבוכרים.

בני ברק: משפ' שבתאי, ר' עקיבא 44 פינת הרב קוק, (מעל סלקום), 03-5796146 (7 באינטרקום)

ביתר: משי' סימן טוב, בן זכאי 7 - 02-5808831 קרית ספר: משפ' שחמורוב מסילת יוסף 4 ק"ג, 052-7606856

אשדוד: משפ' כהן רובע ג' רח' האדמו"ר מבעלו 5/25, 052-7191877 טבריה: צרכנית הרמב"ם, טבור הארץ 26.

תל אביב: משי' סימן טוב, רח' אלוף משה בריל 22, 077-7812812

נקודות מכירה נוספות בכל רחבי הארץ, לבירורים: 02-5373570 או 054-84-60007

4 ביאורים מדוע הקדים התנא כסף
לשטר ושטר לביאה? / 4 ביאורים
מדוע הקדים התנא גט למיתת הבעל? /
8 יישובים מה בא רש"י ללמדנו
שהאשה נקנית "לבעלה"? / 4 יישובים
למה בקידושי ביאה צריך לומר הרי
את מקודשת "לי"? / 6 ביאורים מה
הטעם ששנה התנא האשה נקנית
בה"א הידיעה? / 4 יישובים היאך
אפשר ללמוד קידושי כסף מק"ו והלא
אין עונשין מן הדין? / 8 יישובים איך
אסרו חכמים לקדש בביאה והרי
בתורה מפורש שמותר? / 5 יישובים
למה הוצרכו לאסור קידושי ביאה
משום פריצותא והרי ביאה אירוסין
עושה ועדיין אסורה כשאר ארוסות? /
8 יישובים למה לא דורשים שהאשה
ניתרת במיתת הבעל מאברהם שהיה
ירא שיהרגוהו המצרים כדי שיוכלו
לישא את שרה? / 7 טעמים למה יש
מצוה בו יותר מבשלוחו? / 9 שיטות
איזה מצוה מקימים האיש והאשה
במעשה הקידושין? / בעניין בת שצויה
עליה אביה שלא תנשא האם מחוייבת
לשמוע בקול אביה? / 4 יישובים היאך
האמוראים התעסקו בעצמם בהכנות
לשבת? / 3 יישובים למה השמיט
השו"ע הא דרב ספרא מחריך רישא
ורבא מלח שיבוטא? / 4 יישובים למה
לא מביאה הגמ' ראייה שמצוה בו
מאברהם שחשב בעצמו חמורו? / 6
יישובים למה לא מביאה הגמ' ראייה
מיוסף הצדיק שאסר מרכבתו בעצמו
לכבוד אביו? / 3 יישובים למה לא
נאסר לקדש עד שיראנה משום "לא
תשנא את אחיך בלבבך"? / 12
יישובים היאך אברהם קידש את
שרה בטרם שיראנה? / 14 יישובים
היאך קידש יצחק אבינו את רבקה
בטרם שיראנה? / 6 יישובים היאך
חלים קידושי שליח כשאינו מכירה
והלא אין שליח לדבר עבירה? / 5
יישובים לקושיית רש"י שהאשה
מסייעת לבעל בעבירתו כשמקבלת
קידושין משלוחו? / 7 יישובים
לקושיית התוספות למה אסור לקדש
קטנה והלא טב למיטב / 5 יישובים
היאך קידש יצחק אבינו את רבקה
כשהיתה קטנה? / 4 יישובים למה
צריך פסוק לשליח האשה בגירושין
הרי הוקשה אשה לאיש לכל דינים?
ועוד נושאים רבים ומרתקים
אוצר אדיר!

מורנו הגר"ד כהן שליט"א ראש ישיבת "הברון"

"ספר גדול זה מקיף כל סוגיא לכל פרטיה
בעומק העיון והיקף רב, דברי תורה ערבים
ושמחים המאירים כל סוגיא באור התורה
ובודאי יהיה לתועלת מרובה"

מורנו הגר"מ צדקה שליט"א ר"י "פורת יוסף"

"חיבור זה נותן מתיקות
ועריבות בתורה ויהיה
בזה פלפול התלמידים"

קרא עלי מועד
ט' באב

גיליון: 239
שנה ד' | התשע"ז
שיבנה בה"מ"ק במחנה בימינו

לביורום אודות
ספרי המחבר
02-5373570

קולמוס יוסף

פנינים משולחניו של הר"ר יוסף חי סימן טוב שליט"א
מח"ס "כרם יוסף" על הש"ס ו"אשכול יוסף" עה"ת
ראש ישיבת המתמידים לצעירים מצטיינים

בברכת פרץ ורבען מעתיקי השמועה ארזי הלבנון הגאונים הגדולים רבותינו ראשי הישיבות
הגאון הגדול פוהר"ר **משה צדקה** שליט"א ר"י "פורת יוסף" והגאון הגדול פוהר"ר **חנה** שליט"א ר"י "חברון"

חולה שהותר לו לאכול בתשעה באב, האם אינו רשאי לאכול שני תבשילין בדין סעודה המפסקת?

הנה בגמרא תענית (כו:): איתא, ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר ולא ישתה יין, וכן נפסק בשו"ע (סי' תקנ"ב ס"א), וטעם האיסור מבואר בטור (שם) בשם הר"י"ץ גאון שכל שני תבשילין הוא דרך כבוד, וכן מבואר שם בבית יוסף בשם הרא"ש (פ"ד סי' ל"ד) דאין חילוק בשני תבשילין בין נאכל כשהוא חי ובין אינו נאכל כמות שהוא חי, דכל הטעם משום שברייבוי תבשילין יש כבוד ותענוג. ולפי זה היה מקום לומר דהוא הדין מי שהותר לו לאכול בתשעה באב, אינו רשאי לאכול שני תבשילין כיון דזהו אכילה דרך כבוד, והיאך יאכל בתשעה באב אכילה שהיא דרך כבוד. וכן הורה בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' קנ"ט) להגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א.

אולם לענ"ד נראה דהגם שטעם האיסור הוא משום שני תבשילין זהו אכילה דרך כבוד, מכל מקום יסוד האיסור מכח גזירה של חז"ל, ודוקא גבי ערב תשעה באב מצינו שגזרו, אבל לא מצינו שגזרו על אכילה בתשעה באב עצמו, וממילא כיון שאין האיסור מדינא, אלא רק גזירת חז"ל, אין לנו ללמוד זאת בק"ו, וגם אין לנו לגזור זאת מדעתנו. ויש להוסיף טעם בדבר שהז"ל גזרו דוקא בדבר המצוי, ולכן גזרו על אכילת שני תבשילין בערב תשעה באב, שהוא דבר השייך אצל כל העולם, שאוכלין בסעודה המפסקת, אבל גבי אכילה בתשעה באב אינו מצוי, ולא גזרו בזה.

ולפי זה נראה שאע"פ שכתבו התוספות (תענית ל: ד"ה כל) חייב אדם לצער ולמעט בכבודו ובהנאותיו, שאם היה רגיל לשכב על שני כרים לא ישכב כי אם על אחד, ונפסק ברמ"א (סימן תקנ"ה ס"ב) וביאר הגר"א שדין זה נלמד מסעודה המפסקת שאף בה אמרו למעט, ולכאוף היה מקום לומר דיש ללמוד מסעודה המפסקת לתשעה באב אף לשאר עניינים, כגון אכילת ב' תבשילין, מיהו לאור האמור י"ל דהיינו דוקא לעניין דברים שאינם של אכילה, שנוהגים אף בתשעה באב, אבל בדברים של אכילה שהדין הוא להתענות בו, לכן לא גזרו חז"ל איסור ב' תבשילין בתשעה באב.

ויש לחזק דברינו ממה שכתב באשל אברהם הטעם לאיסור אכילת שני תבשילין בערב תשעה באב, משום שאמרינן במדרש (איכ"ר ג' ה') שבאותו יום שחל יו"ט ראשון של פסח חל תשעה באב, וסימן לדבר "השביעי במרורים הרווני לענה" (איכה ג' ט"ו) מה שהשביעי בליל יום טוב הראשון של פסח הרווני בליל תשעה באב לענה, הרי ליל יו"ט הראשון של פסח הוא ליל תשעה באב, וכיון שבליל פסח יש מצוה לאכול ב' תבשילין, פסח והגיגה, אנו נוהגים שלא לאכול בערב תשעה באב שני תבשילין, ליכור שבעונותינו אין לנו היום ב' תבשילין האלו. וביאר דבזה נראה דדוקא צלי ומבושל חשיב כב' תבשילין ואסור, אבל לא פת ומבושל, כלחם ותבשיל שמוותר. הרי שדין איסור אכילת ב' תבשילין בסעודה המפסקת נתקן כנגד סעודת ליל פסח, וכל טעם האיסור שייך דוקא בליל תשעה באב, ולא ביום, וממילא נראה שכל התקנה שלא לאכול ב' תבשילין היתה דוקא על סעודת המפסקת.

והנה לכאוף יש לחלק עוד בין סעודה המפסקת בערב תשעה באב לאכילת חולה בתשעה באב, דלכאוף גבי סעודה המפסקת יש דין באכילתה ומצוה קצת, והיינו שתהיה אכילתו כאונן, מתוך צער ועוגמת נפש כשהוא מוטל בביזיון, ולא הוי רק דין שמי שאוכל, יאכל רק תבשיל אחד, ונפק"מ לעניין חולה שאינו מתענה בתשעה באב, דמכל מקום יש לו לאכול סעודה המפסקת כהלכותיה, ולפי זה אין להביא ראיה מסעודה המפסקת לעניין אכילה בתשעה באב, דשאני סעודה המפסקת שיש מצוה לאכול דרך צער, לכן תיקנו שלא יאכל בה ב' תבשילין, משא"כ אכילת חולה בתשעה באב דהוי אכילת רשות משום פקו"נ, לא נאמר בזה הדין שלא יאכל בה שני תבשילין.

דהנה בגמרא תענית (ל:). איתא, אמר רב יהודה אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אילעאי ערב תשעה באב מביאין לו פת חרבה במלח, ויושב בין תנור לכיריים, ואוכל, ושותה עליה קיתון של מים, ודומה כמי שמתו מוטל לפניו. ומשמע שיש דין לאכול דרך ביזיון וצער, שאל"כ היה מזהר יותר שלא לאכול כלל בעת סעודה המפסקת, ונפק"מ גם לעניין שיש דין לאכול פת בסעודה המפסקת, כדי שתהיה סעודה דרך ביזיון וצער על החורבן, וכן מדוקדק ברמב"ם (פ"ה מהל' תעניות) שכתב, "וזו היא מדת כל העם שאינן יכולין לסבול יתר מדאי, אבל חסידים הראשונים כך היתה מדתו, ערב תשעה באב היו מביאין לו לאדם לבדו פת חרבה במלח ושורה במים ויושב בין תנור וכירים ואוכלה ושותה עליה קיתון של מים בדאגה ובשיממון ובכיה כמי שמתו מוטל לפניו, וכזה ראוי לחכמים לעשות או

קרוב מזה, ומימינו לא אכלנו ערב תשעה באב תבשיל אפילו תבשיל של עדשים אלא אם כן היה בשבת". ומוכה בדבריו שיש דין באכילת סעודה המפסקת, שאל"כ חסידים הראשונים שהם קדושים ומנהיגים עצמם לסבול יותר מידי, לא היו אוכלים כלל פת בסעודה המפסקת, אלא משמע כאמור שיש דין באכילתה. וכן משמע קצת בשו"ע (סי' תקנ"ב ס"ז) שכתב, "מי שאפשר לו, לא יאכל בסעודה המפסקת אלא פת הרבה במלח וקיתון של מים", ולא כתב שראוי גם שלא יאכל כלל, אלא מוכח דאדרבה יש עניין ומצוה שיאכל דוקא פת ומים, ועכ"פ לא יותר מתבשיל אחד. ובירושלמי (תענית פ"ד ה"ז) והובא בבית יוסף (שם), אמרו על רב שאחר שהיה אוכל צורכו היה מטבל פתו באפר ואמר זו היא עיקר סעודת תשעה באב, לקיים מה שנא' ויגרס בחצץ שיני הכפישני באפר, והובא גם בהגהות מיימוני (הל' תענית פ"ה ה"ט) והוסיף דבאיכה רבתי איתא, רבי בון כשהיה אוכל סעודת תשעה באב היה נוטל פרוסה וטובל באפר. ומשמע דהוי דין באכילת סעודה המפסקת, ומשמע כאמור, וכן משמע ממה שכתב הגר"א (סי' תקנ"ב ס"ז) בשם תרומת הדשן דסעודה המפסקת היא במקום אנינות כמו שאמרו ודומה כמי שמתו מוטל לפניו, ותשעה באב במקום אבילות, ואונן אמרינן אינו מיסב ואוכל, ואינו אוכל בשר ולא שותה יין. ודע דמה שכתב הרמ"א (סי' תקנ"ב ס"ט) שמי שיוכל לסגף עצמו ויודע בעצמו שאין התענית מזיק לו ומחמיר על עצמו, נקרא קדוש, היינו דוקא לעניין שלא להרבות באכילה בסעודה ראשונה קודם סעודה המפסקת, וכדמוכה להדיא בדבריו שם.

ומצאתי בס"ד בשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' קל"ה) שנשאל בזה אם יש שום מצוה לאכול סעודה המפסקת ערב תשעה באב, והשיב מדברי הבי"י (סי' תקנ"ב) בשם הירושלמי שרב היה מטבל פת באפר ואומר זו סעודת תשעה באב לקיים מ"ש ויגרס בחצץ שיני, וכתבו הרמב"ן וה"מ דמשמע שיש קצת מצוה להקדים סעודה מרה של אבלות ובין תנור וכירים דרך הבראה שעושים לאבל, ועוד משום שהוא נקרא מועד ויהפכנו הקב"ה ליו"ט, וכשם שנותנין אפר מקלה על הראש זכר לאבל ובמקומה לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר (תענית ט"ז), כך כיון שאי אפשר לאכול בתשעה באב יש לאכול בכניסתו מאכל אבלים מה שהיה ראוי לעשות בתשעה באב עצמו אם לא היה מפני התענית. וביאר עוד שכמו שמצינו לעניין יוה"כ שכל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי (ברכות ה:), שההכנה הנעשית לדבר גדול תחשב גם הוא לצדקה, כך יש לומר גם גבי אכילת ערב תשעה באב, שנחשב לו כאילו התאבל שמיני ותשיעי. ומבואר להדיא בדבריו שיש מצוה קצת באכילת סעודה המפסקת, ואע"פ שכתב שתיקנו לאכול כן דרך אבלות בערב תשעה באב מה שהיה ראוי להיות בתשעה באב, מכל מקום עתה שנאסר לאכול בתשעה באב, לא תיקנו כן אלא לעניין ערב תשעה באב, הגם שהיה ראוי לנהוג כן בתשעה באב עצמו.

ועכ"פ למעשה יש לעשות בזה שאלת רב, ולכתחילה בודאי ראוי להחמיר בזה, וכדאי הוא בית אלהינו לאבד עליו הנאות עוה"ז יום אחד בשנה.

היאך שרתה שכינה על ירמיה הנביא בעת שנתנבא את מגילת איכה והלא אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה?

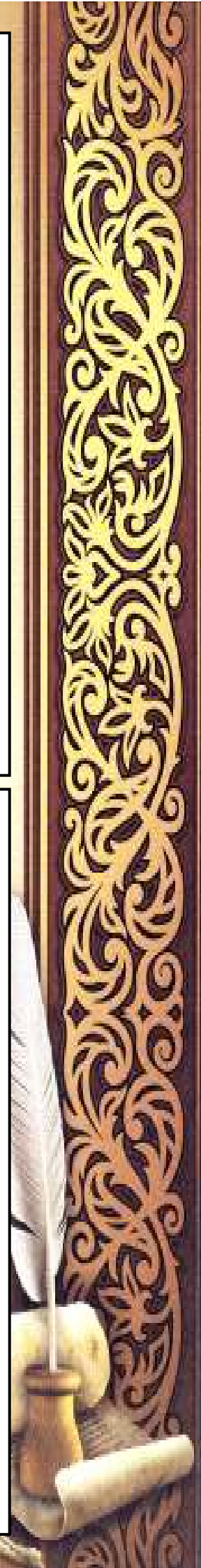
א. בספר ישמח משה (עמ' ק) מתרץ בשם הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש (ח"א דרוש י"ג) כי הטובה שבכל הטובות היא התקרבות להשי"ת, והרעה הגדולה שבכל הרעות הוא ההתרחקות, אך אנו ליבנו אטום ועינינו סמויות, אך הנביא הוא פיקח ואין לך שמחה גדולה מהעונשים שמקרבין אותנו אליו אחרי התרחקות גדולה, ולמי שיש לב להבין ישכיל כי אין רע יותר מעצם העבירה שהיא מרחקת את האדם מאיתו יתברך, והעונש הוא טוב כי הוא המקרב להשי"ת. וזה כדרך שאמר שלמה המלך ע"ה במשלי (פ"ג פסוק י"ב) "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה", ונאמר (דברים ח' ה') "וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך".

ב. בספר יד המלך (הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ד) לנכד הנודע ביהודה תירץ שהנבואה שורה רק מתוך שמחה מפני שנבואה ראוייה שתשרה רק על נפש שלימה בלא חיסרון כלל, ולכן גם בחיסרון הגוף אינו ראוי לקבל נבואה (עיין סוטה יב.), ועל אחת כמה וכמה בחיסרון שלימות הנפש שאינה ראויה לקבל רוח נבואה ממרום. אך כל זה דוקא בעצב הבא לאדם מחמת סיבה אישית או חולי, שכיון שהוא מצד חיסרון לכן אין שכינה שורה עליו עד שידחה חסרונות אלה, משא"כ הנביאים הקדושים כשניבאו פורענות של ישראל אף כי ליבם היה נאנח מצד צרות ישראל, מצד עצמם אף כי גם עליהם עבר לחץ הצרות והתלאות שעברו על כלל ישראל, היו מודים ומברכים להבורא ברוך הוא, ושמחים בצדק משפטיו ויושר דינו ולא היו מרגישים על עצמם שום צער פרטי. לכן היה ליבם שלם בעת נבואתם בתכלית השלימות ולא היה עצבון זה מונע רוח נבואתם.

ג. עלה בדעתי לתרץ בס"ד בפשיטות דאדרבה ואדרבה כל נבואת ירמיה היתה על תנאי, להורות שאם ישראל לא יחזרו בתשובה ויטיבו דרכיהם יתקיימו כל דברי הפורענות, אבל אם יחזרו בתשובה ויתקנו מעשיהם בודאי לא יתקיימו כל דברי הצרות והפורענויות. ועל כן היה ירמיה שמח שהקב"ה מגלה ליבו ואווננו כי צרה קרובה לבוא ויכולים ישראל למונעה על ידי תשובה ומעשים טובים, כי חלילה אם לא ידע דברי הנבואה יתקיימו דברי הפורענות בפתע פתאום בלא שיהיו יכולים למונעה.

צא וחשוב משל לאדם המהלך בדרך, ובא מלאך להודיעו כי דובים ואריות אורבים לו בהמשך הדרך, ועליו לשנות את דרכו, כי חלילה אם ימשיך באותה הדרך בודאי יטרפוהו וימיתוהו, הרי בודאי ישמח שמחה גדולה לשמע הבשורה, כי על ידי זה יטיב וישנה דרכו וילך בדרך אחרת ועל ידי זה ינצל ממות לחיים. כך ירמיה היה סמוך ובטוח שעל ידי שיפרסם דברי הנבואה על החורבן ושאר הצרות יחזרו בתשובה, ולכן היה שמח שגילה לו הקב"ה.

ומצינו עוד שהקב"ה אמר לירמיהו (ירמיהו ל"ז ג') "אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר אנכי חושב לעשות להם למען ישובו איש מדרכו הרעה וסלחתי לעונתם ולחטאתם", ואכן מצינו לירמיהו עצמו שאמר לפני הקב"ה (ט"ו ט"ז וע"ש ברש"י) "נמצאו דברייך ואוכלם והי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שימך עלי ה' אלהי צבאות" כלומר כשמסרת לי נבואתיך מתחילה, נעמו לי כמאכל ערב והיו לי לששון כי דמיתי שישמעו אלי עתה, ולכך דברי הנבואה גרמו לי הנאה ושמחה בליבי על כך שזכיתי להקרא נביא ה'.

קולמוס המועד

מתוך הספר החדש "אשכול יוסף" עה"ת

גיליון

◊ "קולמוס יוסף" ◊

יו"ל לזיכוי אלפי ישראל
על ידי האחים הנעימים
היקרים והחשובים
אוהבי התורה ולומדיה
מיחידי סגולה
כבוד גדעון ניסים הי"ו
ומר אהרן ניסים הי"ו
לברכה והצלחה להם
ולכל בני ביתם בכל מעשה
ידיהם לטובה ולברכה
וכן יבורך ידידנו הנעלה
שלומי ניסים הי"ו
מוקדש לע"נ
הוריהם היקרים:
סאלם אליה
בן מסעודה ז"ל
נוריה

בת גורג'יה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

"עץ חיים היא למחזיקים
בה ותומכיה מאושר"

מצינו בתענית (ל.) שתינוקות של בית רבן בטלין מלימודן בתשעה באב משום שנא' "פקודי ה' ישרים משמחי לב", והקשו המפרשים חבילי קושיות דלא שייך לאסור מצד הקטנים עצמם או מצד המלמד, דאיתא בירושלמי (פ"א דשבת וברב ניסים גאון שבת יג.) דתינוקות של בית רבן לומדים לאור הנר בשבת, לפי שרצונם שהנר יכבה ולא יבואו להטות, וכן הקשה הט"ז (או"ח סי' תקנ"ד) דודאי אין לתינוקות שמחה בלימודם, ובערוך השלחן (או"ח סי' תקנ"ד ס"א) הוסיף בזה מה שאמרו במדרש עה"פ "ויסעו מהר ה'" כתינוק הבורח מבית הספר.

והט"ז תירץ שבטלים משום המלמד ששמח בד"ת בשלומד עמהם. והקשו האחרונים שהרי קיימא לן (יור"ד סי' שפ"ד) שאף מי שהוא אבל ואסור בת"ת, אם רבים צריכים לו מותר ללמד תורה ברבים. והיה מקום לחלק בין ללמד גדולים דמותר כיון שהם בני חיובא משא"כ ללמד קטנים דאסור משום שאינם בני חיובא ופטורים מעיקר הדין מכל המצוות, אולם ראיתי להט"ז עצמו (יור"ד שם) שכתב דאדרבה לימוד תשב"ר הבל פיהם חביב מלימוד הגדולים כדאמרינן בשבת (ק"ט): אינו דומה הבל שיש בו חטא לאין בו חטא, שלכן אף מי שהוא אבל ותשב"ר צריכין לו, מותר לו ללמד תורה אף בעת אבלותו.

ועוד יש להקשות לפי מה שביאר החקרי לב (או"ח ס"ס צ"ט) שאין חינוך קטן באבלות, לפי שעיקר חינוכו להרגילו במצוות לכשיגדיל, וגבי אבלות הוי אתחלתא דפורענות וסימן רע הוא לו, ואם כן למה תשב"ר בטלין בתשעה באב. ויש להוסיף דגבי אבלות של תשעה באב לא שייך להנך לקטן לפי שאנו מאמינים שמהרה יבנה המקדש, עוד לפני שיהיה בר חיובא.

ובשו"ת מהרש"ל (סי' ס"ו) הקשה עוד דלא שייך לאסור משום שמחה של המלמד, מאחר שטרוד הוא במלאכתו ולכן אין לו שמחה, ואפילו במה שמעיין בהלכה קודם שילמוד עמהם, לפי שבהול במלאכתו כדי שיוכל לגמור פעולתו, וכדוגמת הרועה שרשאי להכניס כמכחול בשפופרת בשעה שנוקקים הבהמות לרביעה אף על פי שלשאר אדם אסור אפי' להסתכל משום הרהור, שמאחר ועוסק במלאכתו לא יבוא לידי הרהור, קל וחומר שהמלמד תורה לתלמידיו לא יבוא לידי שמחה.

ובחי' גבורות ארי (תענית י:) הקשה עוד ממה שאמרו בשבת (ק"ט.) דאין מבטלין תינוקות של בית רבן אפילו לבניין בית המקדש, ואם כן מסתבר שכל שכך שמפני צער החורבן אין לבטלם ממצות ת"ת, שהרי אפילו לבנינו אין מבטלין, [ולגוף קושיא זו י"ל דאדרבה צער החורבן חמור מבניינו, משל למתאבל על מות בנו יחידו שודאי צערו רב יותר ממי שמיצר על שלא זכה להיפקד בזרע של קיימא]. ולפי מה שביארנו בס"ד למעלה הכל ניהא, כי תשב"ר בטלים בתשעה באב לא מכח השמחה שיש למלמד בתורה, או לקטנים, אלא שעל ידי הלימוד של הבנים ממילא השמחה שזכנת בקרב אבותיהם.

ונראה ליישב שיש לאבות ולאמהות של הקטנים שמחה מכח לימוד התורה של בניהם, ועיין בזה עוד אריכות בהקדמה לאשכול יוסף עה"ת, ולכך תשב"ר בטלים בו בתשעה באב, כי הוריהם אסורים בשמחה בתשעה באב, והצעת יישוב זה קמיה הגאון הגדול רבי משה צדקה שליט"א ראש ישיבת "פורת יוסף" ושמה בזה ואמר שהוא חידוש גדול.

היאך רצה ר' יוחנן לקבוע זמן האבלות לעשרה באב שבו נשרף רובו של היכל והרי לדעתו חיוב איש המזיק הוא מדין חציו?

מציינו במסכת תענית (כט.) לגבי זמן קביעת יום תשעה באב לאבל ותענית על בית המקדש, שאמר ר' יוחנן אילו הייתי באותו הדור שקבעו זמן זה ליום אבלות ותענית על החורבן, לא הייתי קובעו בתשיעי אלא בעשירי באב, מפני שרובו של היכל נשרף בעשירי. ומבאר הגמרא (שם) שרבנן חלקו וסברו שבכל זאת יש לקבוע את האבל ליום תשעה באב כי אתחלתא דפורענותא עדיפא.

והעולם מבארים את סברת חכמים על פי פה שכתב הנימוקי יוסף בבבא קמא (כב.) בביאור סברת אשו משום חציו, שכל המשך קיומו של האש מתייחסת לשעת ההדלקה כזורק חץ שבשעת זריקתו נעשה הכל, ולא נחשב כאילו עשה המעשה אחר כך, ולכן מותר להדליק נרות מערב שבת, לפי שהאש מתייחסת לשעת ההדלקה שאז עדיין לא היה שבת. ובזה אתי שפיר גם לענין קביעת האבל על חורבן בהמ"ק, שמאחר והאש הושלכה בבית המקדש בתשעה באב, מתייחסים דוקא לזמן זה, שהוא הרגע החמור ביותר, לפי שהכל מתייחס לשעת נתינת האש, דאשו משום חציו. וכן ביאר הגאון אהבת ציון בנו של הנודע ביהודה, ועוד מפרשים רבים.

וצריך עיון שהרי רבי יוחנן הוא סובר במסכת בבא קמא (כב.) אשו משום חציו, שמייחסים לזמן ההדלקה באש ולא לזמן שהאש מכלה אחר כך, ור' יוחנן הוא דאמר במסכת תענית שאם היה באותו דור היה קובע את זמן האבל בעשירי מפני שרובו של היכל נשרף בו?

א. נראה שרבי יוחנן שאמר במסכת תענית שהיה קובע זמן התענית בעשרה באב תנא הא, ועיין בתוספות בכתובות (ח. ד"ה רב), שיש רבי יוחנן שהיה תנא דתניא בסוף נזיר (סה.) וכמה שייעור תפיסה פירש ר' יוחנן. וכן משמע בגמרא בתענית שהסבירה שרבנן החולקים עליו סוברים אתחלתא דפורענותא עדיפא, משמע שר' יוחנן חלק עם חכמים. [ובדוחק יש לדחות שמכאן אין ראיה ש"ל שמה שאמרו שם בגמ' רבנן הכוונה לשאר החכמים, וכמו שמצינו בכמה דוכתי כיו"ב]. שוב ראיתי בילקוט שמעוני (מלכים ב' פרק כ"ה רמז רנ"א) שרבי יוחנן בן זכאי הוא זה שאמר שהיה ראוי לקבוע התענית בעשירי באב. וע"ע בעין יעקב. וכן גרס רש"י בסידורו (סי' ת"ח) שרבנן יוחנן בן זכאי אמר שאילו היה באותו הדור היה קובעו בעשירי ואמרו לו אתחולי פורענותא מיהא בתשעה הוא. וכן כתב במחזור ויטרי (סי' רס"ו). וכן כתב הראב"ה (סי' תתפ"ה), ובשיבולי הלקט (סי' רע"ד) שיש שמתענים תשיעי ועשירי יום ולילה משום מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי אילו הייתי באותו הדור לא קבעתי אלא בעשירי. וכן כתב בפסקי הרי"ד. שוב ראיתי מ"ש בזה בחזון עובדיה (ארבעה תעניות עמ' תי"ד), ע"ש.

ב. מטיין בשם האגלי טל שתיירן שסברת הנימוקי יוסף שייך רק כשדנים על הפועל, מה שאין כן לענין תשעה באב שהוא על המתפעל מחמת שנחרב המקדש ולא מצד הפועל לא חשיב שנשרף אלא רק בעשירי. וכן כתב בשו"ת הר צבי (או"ח ח"ב סי' קי"ז) שאין הביאור בדברי הנמוקי" כפשוטן שכל מה שנדלק אח"כ חשיב כאילו נדלק ממש ברגע הראשון לכל דבר, שלא כתב כן הנמוקי" אלא לגבי אדם העושה נזק בהבערתו, שחלות החיוב תיכף ברגע הראשון שהבעיר, כאילו אז נגמר ההיזק, אבל באמת עצם השריפה היא אחר כך, שלגבי דבר הנשרף אין לך אלא מקומו ושעתו בשעה שנשרף והולך בפועל.

ג. הגאון מברעזאן זצ"ל בספרו משפט שלום (בסופו בהשמטה לקונטרס אחרון) כתב ליישב שסברת הנימוקי יוסף לא שייכת גבי הדלקת נר שאפשר לכבותה אחר הדלקתה, אלא רק במדליק בערב שבת שמקבל עליו השבת ואינו יכול לחזור לכבותה, שבוזה חידש הנימוקי יוסף דצריך לומר דהוי כעושה כל ההדלקה בשעת הדלקתו, אבל במדליק בחול לא נחשב כאילו דלק הכל מתחילה, אלא כל רגע שהוא דולק הוי כמדליק באותה שעה. ובזה כתב ליישב שמה שהתחילו השונאים לשרוף ביום תשעה באב אם רצו היו יכולים לכבות. וגם לפי מה שמצינו באיכה (א' י"ג) ממרום שלח אש, ועוד כתיב (שם ד' י"א) "כלה ה' את חמתו שפך חרון אפו ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה" והיינו דהשריפה באה מלמעלה, מ"מ בידו של הקב"ה בודאי היה לכבותה, ועל כן לא נחשב כאילו נגמר בשעת ההבערה מתחילה, משא"כ גבי הדלקת נרות מערב שבת שאי אפשר לחזור ולכבות בשבת, לכך גבי החורבן על בהמ"ק רצה ר' יוחנן לקובעו בעשירי שאז רובו של היכל נשרף.

ד. נראה ליישב עוד על פי מה שדרשו רבותינו בגמרא (בבא קמא ס:) "כי תצא אש ומצאה קוצים" (שמות כ"ב) תצא מעצמה, "שלום ישלם המבעיר את הבערה", אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון, שנא' (איכה ד') "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה", ואני עתיד לבנותה באש שנא' (זכריה ב') "ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה", ומבואר שלשריפת המקדש היה דין, לא של הבערה על ידי בשר ודם גרידא, אלא כאילו הקב"ה בכבודו ובעצמו הציתו באש, שאף על פי שעוונותינו הרבים הם אשר היו בעוכרנו וגרמו את השריפה, אבל מ"מ השריפה היתה ע"י הקב"ה, כי לולא שהיה הוא שורפו לא יכול היה אדם בעולם לשורפו.

ואשר על כן יש לומר דדווקא גבי אדם שמבעיר אש, שייך לומר אשו משום חציו, כי כל המשך הבערת האש מכוח תחילת ההבערה, ולכן הכל מתייחס להתחלה, כמו באדם היוורה חץ, שקליעת החץ הוי מכוח זריקתו, שהרי כיון שהשליך את החץ מידי וירה כבר אינו יכול ליטלו בחזרה, וזהו מידת בשר ודם, אבל הקב"ה אינו כן, כי אף אחרי שיורה החץ הרי זה כאילו בידו ונוטלו בחזרה, וכדרך שביאר רש"י (דברים ל"ב) בשם חז"ל את לשון המקרא "ותאחז במשפט ידי", לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, מדת בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו, והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם, כאלו אוהזן בידו, שהרי ברק הוא חצו, ונאמר כאן ברק חרבי ותאחז במשפט ידי, והמשפט הזה לשון פורענות ועונש. וממילא אצל הקב"ה אשו לאו משום חציו, דכל רגע ורגע שחצו או אשו שורפת, אינם מתייחס לתחילת הפעולה, אלא כל רגע היא פעולה בפני עצמה, ולכן גבי שריפת המקדש רצה רבי יוחנן לקובעו בעשירי שאז רובו של היכל נשרף, שאין שריפה זו מתייחסת לתחילת ההעברה.

ה. כעין זה מתרצים העולם שאדרבה מכיון ששריפת בית המקדש היתה משמים ולא בדרך הטבע כנוצר לעיל, ממילא לא שייך בזה דין אשו משום חציו. וכן כתב בספר שיח השדה לבעל הארץ צבי (שער הכללים כלל ה') שאשו משום חציו שייך רק אם עומד בטבע שיעשה הדבר מכוהו אז חשיב כאילו עשה הכל תיכף, אבל גבי שריפת המקדש שבדרך הטבע אי אפשר כלל שיידלק, אי אפשר לומר דחשיב שתיכף נעשה הכל, כיון שעדיין בכל רגע חסר השתנות מערכות הטבע כדי שיידלק ואיך יהיה אפשר לומר שנחשב שכבר נעשה.

לע"נ סבתותי מרת רחל בת אסתר ע"ה ומרת נעימה בת מזל טוב ע"ה